

NIEUWSBRIEF

KENNISCENTRUM ONDERNEMERSCHAP

MAART 2010

Onderzoek

Toeristisch ondernemen; kansen in de toekomst

Gedurende twee jaar voerden studenten van de Hanzehogeschool Groningen onderzoeken uit in de toeristisch/recreatieve sector in Noord-Nederland. Dit deden zij in het project Innovatie Toeristische Sector (ITS). Belangrijkste conclusie? Studenten en ondernemers kunnen veel leren van elkaar.

Inge Groen was een van de projectleiders van het ITS-project. Zij blikt met een goed gevoel terug op de samenwerking tussen studenten en bedrijven. "Studenten Management, Economie en Recht onderzochten op welke manier toeristische ondernemingen hun bedrijfsvoering duurzamer kunnen maken. De studenten presenteerden hun bevindingen in een symposium. Ik heb daardoor écht het idee dat er aan de bedrijven en andere bezoekers van het symposium een impuls is gegeven om over het thema 'duurzaam' na te denken."

Andere thema's binnen het ITS-project waren: vergrijzing en regiomarketing. Studenten Vastgoed & Makelaardij bijvoorbeeld, gaven een aanzet tot een scan waarmee campings kunnen testen in hoeverre hun product en dienstverlening aansluit bij de doelgroep senioren. (Veelal buitenlandse) studenten van de International Business School (IBS) onderzochten hoe toeristische bedrijven beter kunnen inspelen op de Duitse en Scandinavische markt. Vooral de IBS-studenten voerden veel deelonderzoeken uit.

Inge: "De rode draad door alle onderzoeken heen was: studenten doen het zelf - vanzelfsprekend onder goede begeleiding van inhoudsdeskundigen." Het resultaat? Volgens Inge een win-winsituatie. "Studenten doen ervaring op in een écht project en het werkveld kijkt weer met een frisse blik naar de eigen onderneming."

Foto's: Ewoud Rooks

Het project Innovatie Toeristische Sector werd op 21 januari afgesloten met een seminar met als thema toeristisch ondernemen met toekomst. Studenten en docenten die de projecten hadden uitgevoerd, presenteerden er zich. Sprekers Paul van Gessel (Marketing Fryslân) en Marco Bakker (Tragaluz en Break Out) hielden informatieve en inspirerende speeches.

KCO: Onderzoek, Onderwijs en Ondersteuning

Met deze nieuwsbrief willen wij u graag informeren over de activiteiten van het Kenniscentrum Ondernemerschap (KCO). Het KCO is een netwerk van lectoren, promovendi, docenten, studenten, bedrijven en kennisintensieve organisaties. Wat deze partijen bindt, is het inzicht dat kennis van ondernemerschap ontwikkeld en gedeeld moet worden.

Kort gezegd is de doelstelling van het KCO om meer studenten van de Hanzehogeschool Groningen te laten ondernemen en om ondernemerschapskennis te delen en te ontwikkelen samen met het MKB in de noordelijke regio.

De doelstellingen van het KCO liggen daarbij op drie terreinen: Onderzoek, Onderwijs en Ondersteuning.

Het KCO:

- verricht praktijkgericht onderzoek voor het MKB in de regio;
- levert expertise aan ondernemerschapsonderwijs;
- ondersteunt startende student- en alumni ondernemers.

Elly Landman,
Programmamanager Kenniscentrum
Ondernemerschap

Paul Ganzeboom,
Leading dean Kenniscentrum Ondernemerschap

Onderwijs

Ondernemerschap belangrijke stimulans voor economie in Noord-Nederland

Als studenten of alumni van de Hanzehogeschool een eigen bedrijf starten, is dat goed voor de noordelijke economie. Talent blijft behouden voor de regio en de economische bedrijvigheid neemt toe. Het Kenniscentrum Ondernemerschap is er daarom veel aan gelegen om onderwijs en ondersteuning van ondernemerschap te versterken in het aanbod van de Hanzehogeschool Groningen.

Dat kan heel goed als ondernemende professional in een bedrijf. Maar we willen onze studenten vooral ook laten nadenken over het zelfstandig ondernemerschap als carrièremogelijkheid.”

Gevarieerd onderwijsaanbod

Frans: “We willen graag alle studenten bij de start van hun studie een kort zelfassessment laten doen. Het basisidee: “Als ik straks ondernemend wil zijn, zijn er dan bepaalde zaken waar ik aan moet werken?” Vervolgens moet er een onderwijsaanbod komen dat hierop aansluit. Dat kan binnen de opleiding zijn, bijvoorbeeld een project of een workshop die in het lesprogramma is opgenomen, maar het kan ook een complete minor of een specialisatie binnen een opleiding zijn. Vanuit het Kenniscentrum Ondernemerschap kan daarnaast

expertise geboden worden voor aanvullende korte cursussen, die studenten los van hun opleiding kunnen volgen. Ik denk aan onderwerpen als creatief denken en werken, werken in ondernemende teams, business modelling en multidisciplinaire innovatie en productontwikkeling. Maar het kan ook zaken betreffen als basiskennis HRM, Finance en Marketing.”

Noordelijke regio profiteert mee

Kortom, zowel binnen als naast de opleidingen moet onderwijs en ondersteuning van ondernemerschap een duidelijke plek krijgen. Studenten worden zo gestimuleerd en gefaciliteerd om ondernemend te zijn en de noordelijke regio profiteert mee!

Frans Donders is als leading lector bij het Kenniscentrum Ondernemerschap verantwoordelijk voor de ontwikkeling van een hogeschoolbreed onderwijsmodel voor ondernemerschapsonderwijs en ondersteuning. Frans: “Waar het op neerkomt, is dat we alle studenten in een vroeg stadium bewust willen maken van het belang van een ondernemende houding: ambitieus, creatief en innovatief zijn, initiatieven ontplooiën.

Nú kennis verzamelen, bundelen en delen - en straks profiteren

Een grote groep ondernemingen in Noord-Nederland – veelal MKB – richt zijn pijlen op het buitenland.

Bijna elk bedrijf ervaart daarbij hindernissen en problemen die het hoofd moet bieden. De boodschap van het KCO? Leer van elkaar!

De economie trekt weer aan en dat biedt nieuwe kansen op de exportmarkten. Meer structurele uitwisseling van kennis over export en exportmanagement geeft de Exportclubs van de Kamers van Koophandel Noord-Nederland de mogelijkheid beter bij deze kansen aan te haken. Vanuit deze achtergrond is het project Innovatie Exportclubs Noord-Nederland – ondergebracht bij het KCO – tot stand gekomen.

Levendig naslagwerk

In het project worden exporterende ondernemers uitgenodigd om te vertellen over hun successen, en hun misstappen. Op deze wijze komen best practices in exportmanagement en internationale handel naar voren. De ervaringen worden verzameld, opgetekend en ondergebracht in twintig relevante thema's. Samen vormen ze een boek met twintig exportcases. Het wordt een praktisch, toe-

Innovatie Exportclubs Noord-Nederland is een samenwerking tussen de Hanzehogeschool Groningen, de NHL Hogeschool, de Kamers van Koophandel Noord-Nederland en Syntens.

gankelijk en levendig naslagwerk voor huidige en toekomstige exporterende bedrijvigheid. Het boek zal gerealiseerd zijn in februari 2011.

“We zijn er helemaal klaar voor om vanaf nu het hele jaar door om tafel te gaan met ondernemingen die hun exportverhaal willen delen”, roept projectleider Jan van Hes de leden van de Exportclubs op. “Wij maken het zo gemakkelijk: zij hoeven alleen maar te vertellen, wij zorgen voor de rest!”

Uw verhaal vertellen?

Heeft u interessante ervaringen opgedaan in de internationale handel en wilt u deze laten optekenen in een boek? Kijk op www.hanze.nl/kco voor een overzicht van de twintig thema's en de wijze van aanmelden.

Jonge ondernemer Saco Koelma: “CUBE050 bevalt supergoed!”

“Ondernemen doe ik al vanaf mijn zestiende. Lege cartridges ophalen bij bedrijven en die dan weer aanbieden aan een bedrijf dat ze recycleert. Daarna werd ik gegrepen door internet en liet ik websites bouwen die ik met winst weer doorverkocht.”

De rode draad in Saco's ontwikkeling als ondernemer? Kansen zien en benutten. Tijdens zijn stage bij online marketingbureau Traffic4u kwam hij in aanraking met de mogelijkheden van webvideo. Saco ging zich erin specialiseren. “Ik ben begonnen met een website met daarop filmpjes van vakantiehuizen en hotels op Vlieland. Dit beviel zo goed, dat ik

mijn diensten aan andere bedrijven en organisaties ging aanbieden. Eerst nog traditioneel: ik heb bijvoorbeeld een dvd geproduceerd voor de gemeente Pekela met daarop filmpjes van negen bedrijven. Maar nu richt ik mij met mijn bedrijf Videoproducties.nl helemaal op webvideo. Zeer recentelijk kan ik een unieke dienst aanbieden: de interactieve video. Dit bestaat sinds december 2008 in Amerika en ik dacht: dit kan ik zelf gaan maken.”

Met een zich uitbreidende klantenkring is Saco het achterkamertje ontgroeid. Hij huurt sinds november kantoorruimte in CUBE050. “Het bevalt supergoed. De kosten en faciliteiten zijn prima. De ruimte is zeer geschikt om klanten in te ontvangen, er is voldoende parkeerterrein en de locatie – het voormalige kantoor van De Haan Advocaten & Notarissen –

Saco Koelma: “Ondernemen doe ik al vanaf mijn zestiende.”

kent bijna iedereen. Ik vind het ook een voordeel om met andere jonge ondernemers een pand te delen. Zo heb ik goede contacten met een softwareprogrammeur in het gebouw. We hebben de afspraak dat hij zaken voor mij programmeert. In ruil daarvoor introduceer ik hem bij een aantal gemeentes, waar hij zijn diensten aanbiedt. Dat is een hele fijne wisselwerking!

In november kreeg Young Tree de kans om burgemeester Rehwinkel van hun bijzondere ijs te laten proeven.

AGENDA

22 APRIL 2010

THE LOUNGE

NETWERKBIJeenKOMST VOOR
STUDENT- EN ALUMNI ONDERNEMERS

WWW.CUBE050.NL

27 MEI 2010

INSTALLATIE FRANS DONDEERS

ALS LECTOR KENNISINTENSIEF

ONDERNEMERSCHAP

WWW.HANZE.NL/KCO

3 JUNI 2010

EINDSEMINAR THE WORLD IS FLAT

WWW.HANZE.NL/KCO

Onderwijs

Minor Da Vinci: beroep op creativiteit

Een doelstelling van het KCO is om ondernemerschapsonderwijs in te bedden in het onderwijs van de Hanzehogeschool Groningen. De minor Da Vinci is hier een geslaagd voorbeeld van.

De minor Da Vinci is een keuzeprogramma van een halfjaar waarin studenten in multidisciplinaire teams in een inspirerende en creatieve setting aan oplossingen werken voor economische en maatschappelijke vraagstukken. Ze zetten een eerste idee van een ondernemer of organisatie om in een concreet concept, product of dienst. Of ze kiezen ervoor om hun eigen concept te ontwikkelen.

Studenten doen het zelf

Dit levert bijzonder onderwijs op. Immo Dijkma, docentbegeleider van Da Vinci, legt uit: "Studenten komen binnen met het idee dat er het een en ander geregeld is: dat ze boeken krijgen en een handleiding waarin de kaders waaraan hun opdracht moet voldoen, duidelijk beschreven staan. Maar in deze minor gelden andere regels: ze moeten het zelf doen! Instappen in Da Vinci betekent

hard werken en de minor doet in hoge mate een beroep op de eigen creativiteit."

Dit betekent dat studenten allerlei fasen doorlopen, van brainstormsessie naar informatie inwinnen bij organisaties en bedrijven, tot het schrijven van een plan van aanpak en de uitvoering ervan. Het gevaar is dat studenten in een fase blijven steken en het daadwerkelijke product er niet komt, of het concept niet wordt uitgevoerd. Dijkma: "De kentering zie je bijna altijd op het moment waarop de studenten voor het eerst een bedacht idee moeten voorleggen aan iemand in de buitenwereld. Bijvoorbeeld een bedrijf waar ze mee willen samenwerken. Dan wordt het echt!"

De zoete kant van Iran

Wat levert het concreet op? Het afgelopen semester onder andere: een uitwisselingsprogramma met Zuid-Afrikaanse studenten uit de townships van Kaapstad, het Nederlands Kampioenschap Energie opwekken en ijs uit Iran.

Dijkma: "Het uitgangspunt voor het ijsproduct was: "kan iets wat in het buitenland werkt en in Nederland nog

BEDRIJVEN UIT INCUBATOR ZELFSTANDIG VERDER

De incubator CUBE050 is opgericht om beginnende ondernemers te faciliteren en een steun in de rug te geven bij de start van hun bedrijf. Het uiteindelijke doel is een dusdanige groei, dat het bedrijf op eigen benen verder kan. Studio Wolf (webdesignbureau), DBH Nederland (website- en webwinkelontwikkeling) en 050media (online marketingbureau) is dit gelukt. Zij hebben hun vleugels uitgeslagen en hebben een pand in Groningen betrokken dat ze gezamenlijk huren. De vrijgekomen ruimtes aan de Zilverlaan zijn inmiddels weer opgevuld met nieuwe startende ondernemingen.
www.cube050.nl

niet bestaat, hier ook werken?" De leden van projectteam 'Young Tree' togen aan de slag met het recept voor Faloodeh: ijs gemaakt van onder andere glasnoedels en rozenwater. Ze gingen een samenwerking aan met een Chinese medewerker van AVEBE, kochten een slush puppie-machine en wisten de chefkok van Cuisinerie Mensinge zo enthousiast te krijgen, dat hij de Faloodeh in zijn restaurant gaat serveren.

Dijkma: "Ik kijk daar niet vreemd van op. Heb je het ijs wel eens geproefd? Het is écht lekker!"

COLOFON

SECRETARIAAT KENNISCENTRUM ONDERNEMERSCHAP (KCO), BRENDINA DALLINGA, ZERNIKEPLEIN 7, 9747 AS GRONINGEN, KAMER T206, T (050) 5952070, E KENNISCENTRUMONDERNEMERSCHAP@ORG.HANZE.NL,
I WWW.HANZE.NL/KCO